D·N 2/9 1956

Politiken i radion

I en regelrätt debatt och fem intervjuer med partiledare har hittills den svenska politiken presenterats för radiolyssnarna inför valen. I stort sett har det, därom är väl de flesta lyssnare eniga, varit ett klent skådespel. Svagheterna i den svenska demokratin — den bristande vitaliteten, trägheten, frånvaron av allmänna idébrytningar och större perspektiv — har framhävts med karikaturmässig skärpa. Säkerligen har tusentals lyssnare frågat sig: Kommer det verkligen inte något annat, är detta hela innehållet i nutida svensk politik? Därmed bestrids inte att åhörarna varit roade av spänningen och finterna — ungefär som vid fråga-gesport.

Debatten om partierna och demokratin var avsedd att belysa just principfrågor och principiella motsättningar. Hur fungerar den svenska demokratin? Vilka olikheter finns det i de demokratiska partiernas syn på folkstyrelsen? Är ytterligare ekonomisk och social utjämning en konsekvens av demokratin? Kan man ännu tala om klassamhälle och klasskamp? Innebär en utsträckt regeringsverksamhet och socialisering en fara för demokratin? Det var sådana frågor som man väntat att få höra diskuterade av de framstående politiker som partierna skickat fram. Men därav blev intet, eller nästan intet. Efter några otydliga och bombastiska deklarationer om parlamentariskt värde och frihet och trygghet övergick man, med lättnad efter den korta utflykten i de stora och oroande ordens värld, till det vanliga grälet om vad det eller det partiet gjort eller tänkte göra, vad den och den sagt då och då. Att gnabbas om kollektivanslutningen och Grängesbergsbolaget, det kunde man, att tala om demokrati, liberalism och socialism, om utvecklingen till servicedemokrati och vägen från denna, det gick inte. Inte ens så pass konkreta och enkla frågor som folkomröstning och valsätt berördes annat än i förbigående och som detaljer i partiskriften. Att debatten snabbt fördes ned till ett lägt plan beredde uppenbarligen inte på debattörernas okunnighet; den statskunskapsprofessor som deltog i meningsutbytet lyfte sannerligen inte vingarna till högre flykt än de andra. Vad som förelåg var en uppvisning i professionell deformation, i yrkessjukdom. Riksdagsarbetet hade tydligen berövat dessa bedariga, begåvade och kunniga personer deras förmåga av överblick och stora syner, hade förvandlat dem till små disciplinerade partisoldater, rädda att säga något principiellt och riskabelt, inställda på att rafsa varann och att inte blottställa sig. En sådan debatt borde för åhörarna vara en glimt av idéer och människor över vardagstvisterna, den blev i stället en förtätning av det småskurna.

Intrycket av radiointervjuerna har i huvudsak varit detsamma. De har nästan uteslutande kretsat kring ett fåtal aktuella stridsfrågor på det ekonomiska området. Utrikespolitik, försvarspolitik, skolproblem, rättsfrågor, alla dessa ting har förbigåtts eller berörts blott i en allmän fras eller i någon mycket speciell punkt. Framför allt: de frågor som man verkligen sysslat med har aldrig diskuterats mera generellt och principiellt. Det har knappast varit möjligt att ens spåra några skilda värderingar hos de upprädande. Allt har blivit ett spörsmål om kalkyler, om expertis; räknade han rätt då, räknar han rätt nu? Det väsentliga blir att besvara motståndarna med att ha ändrat sig, att ha sagt något galet för tre år sedan och att — vilken lycka! — få honom att säga något dumt eller risabelt just nu. Då alla ändrat sig, sagt saker som de ångrar, blir i det hela denna debattkonst inte svår — men resultaten av den blir övermåttan torftiga.

Idyllens trikighet vore mera uträttlig om man inte så ofta i inläggen spårade tvivel på motståndarnas ärlighet och goda tro. Trots att marginalen för strid är så liten och så illa utnyttjad, tycks de tävlande vara övertygade om att de andra är lömska, opålitliga och drivna av en tärande makthunger.

Inte heller debatternas formella nivå har varit hög. Flera undantag finns, främst folkpartiledaren och försvarsminister; hade det någon gång flammat till i hr Ohlins fullända svaromål, hade han haft en verkligt stor kväll, och hr Torsten Nilsson gav — trots att han var en av fem talare — några utmärkt väl formulerade repliker. Kommunisterna har i gemen, utom då deras ledare själv intervjuades, kanske lyckats bäst; de har känt sig friare och därför kunnat vara fräckare än de andra och har — obesvärade av all anständighet — framfört generaliseringar och synpunkter som demokraterna skyggat för. Men i ett stort antal fall har debattörer och intervjuare varit över hövan svaga. Man har frågat sig varför intervjuarna inte gjort sig besvär med att läsa över sina frågor så pass att de kan framföra dem snabbt och ledigt och svara på självfallna repliker. Några briljanta och roliga ordskiften har knappast förekommit. Då flera tidningar betecknade hrr Erlanders och Heckschers replikväxling häromdagen som kvick och elegant visar det till vilken askestisk anspråkslöshet radiodebattörerna lyckats fostra sin publik.

Rädsla, med det ordet kan den väsentligaste orsaken till allt detta anges. Den partipolitiska debatten har krympt samman till ett område. Inom detta område strävar alla att prestera vad som kan locka eller åtminstone hålla kvar tveksamma väljare. Att uppvisa inkonsekvenser eller misstag hos motståndarna blir i detta läge det stora målet, medan positiva program och framför allt mera tydliga och generella resonemang kan oroa. I en rad huvudfrågor är varje debatt, utom försök att sätta fast fienden, helt bannlyst. Ledarna blir, eller måste låtsas vara, advokater och räknemästare, inställda på att servera av alla godtagna värderingar jämte expertis inom ramen av dagens specialiteter. Idéer och åskådningar betraktas som farliga bestar, som inte får tränga in på partipolitikens fridlysta område. Så blir politikernas debatt mera begränsad, mera trångsynt, mera ledsam än den diskussion som förs i pressen eller man och man emellan. Det är en trygg och trist demokrati.

Utrikesnämnden och "lekplatsen"

Oppositionsledarna har självfallet gång efter annan betygat sin anslutning till den allmänna utrikespolitiken. De har dock under denna valrörelse vägrat att vid några tillfällen beröra utrikespolitiska spörsmål, och de har därmed gjort den svenska debatten och den svenska opinionsbildningen en stor tjänst. Under diskussionen i Vasaparken i fredags tog hr Ohlin upp de frågor som främst varit aktuella under den senaste tiden: flottbesöket i Riga och därmed vår hållning till de baltiska folken, det ryska spioneriet i Sverige och vår reaktion inför detta. Statsministern svarade om möjligt än mera grovt och osakligt än då ungefär samma frågor tidigare i denna vecka berördes under debatten i Malmö med hr Hjalmarson. Hr Erlander uttalade att dessa frågor borde tas upp i utrikesnämnden och frågade hr Ohlin om han ville göra utrikespolitiken till en "lekplats".

Statsministern menar alltså att spörsmål som dessa inte bör diskuteras offentligt, utan bara dryftas i den lilla grupp av till tystnad förpliktade som riksdagens utrikesnämnd utgör. Han antydde på samma gång att man vid ett offentligt uppträdande av utrikesfrågor ville göra utrikespolitiken till lekplats; de valpolitiska debatterna skulle alltså vara ett slags gyckel för vilket problem av kanske annars dödar Raoul Wallenberg.

Hela denna tendens att tysta ner och till och med angripa reaktionerna mot den ryska våldspolitiken i allmänhet och mot övergreppen gentemot Sverige i synnerhet är farlig för framtiden likaväl som i dagens läge. Folk uppfostras till att med ett slags diplomatisk kyla betrakta vad som händer ute i världen, att inte ta ställning därför att det kan irritera makthavarna i andra länder. Regeringen vill liksom den ville under kriget göra likgiltigheten och den andliga neutraliteten till nationell uniform, men denna politik är nu ännu farligare, då den inte kan försvaras under åberopande till att vi genomgår en kort period av överhängande yttre fara. Likgiltighetspropagandan visar bjärt hur totalt den socialdemokratiska hållningen förändrats genom partiets maktinnehav. Man kan inte tänka sig en socialdemokratisk eller över huvud en demokratisk ledare som för några årtionden sedan skulle ha sökt att skjuta undan, mildra och bortförklara dessa brott mot nationell och politisk frihet.

Såpa, lut och skrapa

På gammal färg rekommenderar en högerbroschyr, som distribuerats till villaägarna. Hr Hjalmarson, som fått överta huset vilket amiralen byggde, är utan tvivel expert på moderna renoveringsmetoder. Han har gjort sitt bästa för att den gamla högerfärgen skall försvinna. "Om den gamla väggen är mörk och den nya tapeten ljus så blanda litet krita i limlösningen", heter det i broschyren. Det är precis vad hr Hjalmarson praktiserat. Vad det mycknа talet om egendomsägande demokrati, om vardagsmänniskorna, om personlig självständighet och personligt oberoende för alla annat än litet krita i limlösningen?

Schellack i kvisthålen, gips i spikhålen är andra goda råd till villaägarna. Vem kan ha större erfarenhet än högern av hur svårt det är att få en yta med fula kvisthål att framstå som slät och jämn i valtider? Det behövs förfarna konstgrepp för att dölja den verkliga innebörden av högerns politik för de många människorna. Högern som gått emot sjukförsäkringen, som inte vill vara med om en förstärkning av barnbidragen, som prutat på mödrahjälpen, förieresorna för barn och läkemedelsarbetarna och som ställer sig kallsinnig till en förbättring av nykterhetsvården!

PRESSGRANNAR

Bostadsbyggandet har kommit på efterkälken, och tyvärr har regeringen inte kunnat hava detta misslyckande ännu, medger Morgon-Tidningen (o) i skruvade vändningar. Det är beklagligt, heter det vidare, att många blivit offer för bostadsbristen. Men något måste bli vi ännu värre om inte socialdemokratin varit styrande. "Dess förfluma är en garanti" för att det blir bättre — som bekant består det närmaste förflutna i att fastställda byggnadsprogram överkorsats och förhållandena de senaste åren blivit sämre. Det måste vara ett avlägset förflutet som åsyftas.

Närmaste anledningen till att regeringsorganet tagit till orda i det obehagliga ämnet är att det motlagt en insändare med bittra anklagelser för bruna löften och missvisande framställningar i den socialdemokratiska broschyrpropagandan, där det lovas "effektivt stöd åt barnfamiljer, äldringar och andra som är i verkligt behov av stöd", för låter ju väldigt bra, skriver denna representant för de bostadsbehövande — men hur ser verkligheten ut?

Sedan ett par år införfattat från en medelstor (50.000 invånare) landsortsstad kommer jag till bostadsförmedlingen att höra mig för. Det sällsynta svaret är: Ja, vi måste först tillgodose stockholmarnas behov. Detta är ju mycket självklart i och för sig. Men skulle vi flytta från Stockholm? Ja, även om det blev till min f. d. hemstad, inte skulle vi få någon större hjälp för det. Nej, ser ärs ko där med, om de nu inte hänvisade oss att bo hos mina föräldrar.

Eftersom det är första gången jag får rösta är jag väldigt rädd. Men jag tror inte, att jag vågar lita på dessa fagra löften om ett "effektivt stöd".

Bäst att reagera så att det blir hört och sytt. Socialdemokraterna har börjat bli oroliga. Det märktes på statsministern i Vasaparken när han skyllde på den hastigt stigande standarden. De bostadslösa har ingen glädje av den — deras standard är nedpressad till bottennivå.

Allt det där kan vi så bra förut, det är ju bara en repetitionslovning säger Aftonbladet (s), som överfallits av trötthetskänsla under duellen mellan hrr Erlander och Ohlin. Medan andra tidningar anar om att sammandrabbningen mellan de två är det största, mest stimulerande valpolitiska evenemanget i Stockholm, ser sig den nyssnämnda tidningen om efter möjligheter att undvika att samma sak återkommer ett annat valår. Bort med Ohlin alltså, det är lösningen.

Man frågar sig om det inte hade varit klokt att för omväxlingens skull låta hr Erlander möta högerledaren Hjalmarson, för Ohlins förmåga att förnya sig är svag och dessutom är han med förlov sagt trökig som folkmötestalare.

Tänk vilken ädel offervilja hos det socialdemokratiska organet — att byta ut en underlägsen motståndare mot en förnyare som hr Hjalmarson. Men vad om hr Erlander? Kan inte han förnya och säga åtstigheter tillräckligt?

Må vi gladjas åt Bulganins och Chrustjevs solvarsgrepp och tyst och undergivet ta emot förfilarna från ryska ambassaden, det var kontentan av ett bilägg i Ny Tids (s) ledarspalt häromdagen. Exkiltuna-Kuriren (fp) lägger detta yttrande vid sidan av statsministerns återhållsamhetsrecommendant:

Vi har tidigare i samband med spionerieaffären pekat på den förödande propaganda, som två prominenta herrar sedan längre tillfälle fört i regeringsorganet, i denna är det de andra stormakternas förhållande till Förenta staterna, som får tjäna som avskräckande exempel i jämförelse med det ömsvis Sovjet. Ny Tid går inte fullt så långt, men tidningen drar sig inte för att indirekt ta Ryssland i försvar genom att framställa västdemokraterna som lika suspekta.

Men hur långt menar då Ny Tid och dess partivänner att vi skall gå i undfallenhet?

Är den långvariga ryska förlustelsen i fallet Raoul Wallenberg oss likgiltig? När den ena stora ryska spionaffären efter den andra inträffar, skall vi då tänka på vårt makterna?

Ny Tids hållning vittnar om en fortgående förslappning inom svensk socialdemokrati i dess hållning österut. Ingen blundar för att vi lever i omedelbar närhet av den stora röda diktaturen. Men därför behöver vi inte bete oss som nationella mähän. Den, som inte orkar bevara åtningen för sig själv, förlorar snart all motståndskraft. Men det är både den och oss själva vi måste akta på, både när herrar Chrustjev och Bulganin ler som allra förbindligast och när hr Rodionov skrattar oss mitt upp i ansiktet.

Norrländska Social-Demokraten later en mera energisk hållning än andra organ för partiet. Den har några ord i spionaffären till den lokala kommunistledningen:

Var och en som i kräkaktig undergivenhet blir en lakej åt främmande lands spionhövdingar får obönhörligen stå sitt kast. Bolsjevikbladet i Luleå, där sovjetexperten Helmer Persson tycks ha fört pennan, väger inte annat än att tycka att den ståndpunkten är riktig. Detta säga i den tidning, som betalte lön åt sin journalist Fritjof Enbom, medan han förrådde det svenska försvaret. Och det säga av en av de män, som var Enboms förmän och utrustade Enbom med presskort och kamera, med vilkas hjälp han lättare kunde praktisera sin kräkaktiga undergivenhet gentemot de sovjet-ryska spionhövdingarna.

I sammanhanget upplyser bolsjevikbladet vidare att Anatole Ericsson, är organiserad socialdemokrat. Det har upplysts att Ericsson redan under sin vistelse i Sovjetunionen inskrivits i de sovjetryska spionkulisserna och vidtalats att på närmare given signal, sätta i gång. Alltiing talar för att att skandinl uppdrag inte ges en man, som bedöms vara motståndare till den kommunistiska regimen.

Naturligtvis kunde Ericsson inte anslutna sig till det kommunistiska partiet här, eftersom hans kommando-roll som spion var utsatt redan vid ankomsten till Sverige. En anslutning till det partiet hade i detta läge varit stridande mot en viktig regel, nämligen den som säger att spioner och sabotörer inte bör öppet tillhöra kommunistiska partiet:

I fallet Enbom var ju förhållandena något annorlunda. Enbom var ju formellt anställd som journalist på Norrskenflamman. Framgången i spionaget var direkt beroende av hans yttre skydd som journalist på Norrskenflamman. Därför kunde inte heller Enbom lämna partiet.

Riksdagsman Helmer Persson har gått många år i skola i Sovjetunionen. Vad fick han lära sig där?

Ja, inte var det något tryck. Men det vore mer än besynnerligt, om han inte fick höra något om att spioner inte bör vara kommunistiskt organiserade.

Ur för en miljon fast i USA-tullen

MIAMI, lördag.

UP. 26 000 klocker och urverk värda mer än en miljon kronor har beslagtagits av den amerikanska tullen vid Miamiflygfältet i Florida.

En kuban försökte på tisdagen smuggla ut 21 258 urverk som han gömt i sex resväskor. Urverken som var värda 625 000 kronor beslagtogs, men mannen frisläpptes. Samma dag fanns tulltjänstemän 6 591 klocker i en flygförsändelse till Chile. Klockorna har ett värde av cirka 190 000 kronor.

Ni som idag försöker köpa eller byta bil vet Ni

att Ni kan köpa Er nya Opel 1956 och 1957 på goda villkor hos

Gösta Hall

Nybrogatan 62 a Telefon 67 92 20
Drottningholmsv. 80 - Tel. 54 34 50
Nynäsvägen, Sundbyberg - Tel. 29 17 90

RINGSTRÖM & KHAN PRESENTERAR

Senaste nytt i KASTHALL-mattor

Wilton Modern
prisex. 135/190 Kr. 225:—

Nöthår
prisex. 140/200 Kr. 171:—

Wilton Exklusiv
prisex. 140/200 Kr. 357:—

Dubbelsidiv snäljeflossa
prisex. 135/190 Kr. 320:—

På senare år har vil ingen bland svenska mattfabrikanter fått så många och enhälliga lovord för sina produkter som Kasthall. Expertisen har konstaterat kvalitet i högsta internationella klass — men det revolutionerande nya i produktionen ligger i mönster och färg. Mattorna är samtliga signerade av kända konstnärer. Färgsättningen är helt ny för svensk mattkonst och mönsterrikedomen tycks sakna gränser.

Det allra senaste från Kasthall har Ringström & Khan nu nöjet att presentera. Med sina djupa, mättade färger och med gråvitt eller svart som komplement smälter dessa vackra mattor väl in i alla moderna heminteriörer. Välkommen in och se dem — Ni blir förvånad över de låga priserna i samband med så förnämliga kvaliteter.

Landets största specialaffär i mattor

RINGSTRÖM & KHAN

SVEAVÄGEN 32 - STOCKHOLM C - TEL. 25 11 55

DAGENS NYHETER
TEGELBACKEN, STOCKHOLM 1
Telefon: 22 40 00
Telefonannonser: 24 05 00
för riksannonser: 22 40 20
Telegramadress: Dagenyheter
Postgiro-/1616 (för annonser) nummer 4,1817 (för prenumeration)
Chefredaktör: Herbert Tingsten (Träffas säkrast kl. 12.30—14.30)
Politisk huvudredaktör: Leif Kinberg
Redaktionschef och ansvarig utgivare: Sten Rednam
Dagens Nyheters Aktiebolag
Verkst. direktör: Helge Hellbom
PRENUMERATIONSPRISER
A — Stockholmsupplagan
Stor-Stholms tidningsområde / Övriga landet
Månad ..... kr. 7:50 7:—
Kvartal ..... kr. 22:— 20:—
Halvår ..... kr. 43:50 39:—
ANNONSPRISLISTA
daterad 1/7 1956 tillhandahålles på begäran.
Från starten nr 20003
Dagens Nyheters tryckeri, Stockholm 1956.

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.